

Kültürel Miras Eğitime İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Görüşleri¹

Views of Social Studies Teachers About the Cultural Heritage Education

Merve Avcı, *Bilim uzmanı, mrvavci11@gmail.com*

Hatice Memişoğlu, *Yrd. Doç. Dr, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, memisoglu_h@ibu.edu.tr*

ÖZ. Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitime ilişkin görüşleri ve sosyal bilgiler dersinde ne düzeyde yer verildiğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak veriler toplanmış ve verilerin analizinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Bu çalışmaya 2013-2014 eğitim öğretim yılında Ankara'da 15 ortaokulda görev yapan 34 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kültürel miras konusuna önem verdikleri görülmüş ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yer almasının önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, Sosyal Bilgiler programında kültürel miras konularının ve eğitiminin yeterli olmadığı, özellikle programda yapılacak düzenlemeler ve zenginleştirmeler ile kültürel miras konularının daha etkili öğretilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler. Sosyal Bilgiler, Kültürel Miras Eğitimi, Öğretmen

ABSTRACT. This study aimed to evaluate the views of Social Studies teachers about the cultural heritage education and to what extent they are involved in the Social Studies lesson. Descriptive analysis was used in this study that was conducted with the qualitative research method. The study was conducted at 15 secondary schools in Ankara during 2013-2014 school year. It revealed the views of 34 Social Studies teachers. As a result of the study, the teachers were observed to have attached importance to the subject of cultural heritage and it was concluded that it would be important to involve it in the Social Studies lesson. According to the views of teachers it was concluded that the subjects and education of cultural heritage were not sufficiently involved in the Social Studies program and that it would be more efficient to make arrangements and enrichments especially in the program in order to teach the subjects of cultural heritage more efficiently.

Keywords. Social Studies, Cultural Heritage Education, Teacher

SUMMARY

Purpose and Significance: Cultural heritage education could be defined as an approach of teaching and learning the history and culture by using both the concrete and abstract elements of culture as the main instrument of learning. Cultural heritage educational so contains how the children understand the economic and social condition of people living in different periods and how they trace the technical developments. Thus, the cultural heritage education enables the children to understand the sustainability and cultural commitment in our historical and cultural experiences by supporting the concepts of change and sustainability. Every society has a past and memory that separate them from others. Therefore, the cultural heritage education that explains the different periods are encountered as a constructive element of the social memory. In addition to this, the cultural heritage education enables the children to recognize and protect not only the local heritage, but also the universal world heritage. In this sense, the lesson that will provide the best education and information for students regarding the cultural heritage is the Social Studies lesson. Thus, the views of Social Studies teachers about the cultural heritage education that is an important dimension of raising citizens are very significant.

Methods: The study was conducted at 15 secondary schools (5 secondary schools located in Çankaya, Yenimahalle, Altındağ according to the levels of development) in Ankara during 2013-

¹Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Hatice Memişoğlu'nun danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur

2014 school year. It presented the views of 34 Social Studies teachers. In this study, the qualitative research method was used in collecting, analyzing and interpreting the data and the study was conducted by using the content analysis. Content analysis is defined as the process of summarizing and indicating the basic contents of acquired written information and the messages they contain. Being among the qualitative research methods, the “approach of interview form” was used in collecting the qualitative data in the study.

Results: Regarding the views of teachers about what is taught in the dimension of knowledge in the subjects of cultural and cultural heritage in the Social Studies lesson, it was indicated that relevant concepts were included more and while the skills protecting the cultural heritage was mainly brought in the dimension of value, the skills of decision-making, change and sustainability were brought in the dimension of skill. Their views about the methods and technics being used in the cultural heritage education are as follows: they include the in-class activities more and they especially use the lecture method. Examining the views of teachers about the problems being encountered in the cultural heritage education, we observe the insufficiency of museum-ruin visits and inadequate information. According to the views of teachers about what to do to teach the subject of cultural heritage in the Social Studies lesson better, it is suggested to focus on museum-ruin visits.

Discussion and Conclusion: There are various views about the importance of the cultural heritage, insufficiency of museum visits and the cultural heritage in the dimension of values in the acquired results, which shows a parallelism with various studies (Sidekli and Karaca, 2013; Kurtdede Fidan and Selanik Ay 2013; Yılmaz and Şeker, 2013; Deveci, 2009).

GİRİŞ

Kültür; bir milletin kendisine özgü yaşayış, düşünüş, inanış ve davranış biçimidir. Bu tanımla kültürün sadece manevi boyutu belirtilmiştir. Kültürün bir de maddi boyutu vardır. Kültürün her iki cephesini de göz önüne alarak daha kapsamlı bir tanım yapıldığında, her iki kültür boyutunun da gerekliliği açıkça görülmektedir (Koca, 2003).

Kültür, yapısal ve bireysel bileşenleri içerir. Kültürü kuracak olan davranışlar, öznel sezinlemelerle ve çevrenin yorumlanması ile bağlantılıdır ve kültür bunun için farklı görünüş biçimlerine sahiptir. Kültür, bireylerin potansiyellerini biçimlendirip değiştirebilir (Ültanır, 2003). Milletlerin kültürleri sadece yazılı ve sözlü eserlerden ibaret değildir. Milletlerin ortak olarak uydukları örf ve adetler, onların milli şahsiyetlerinin temelini teşkil eder. Kültür denildiğinde; müzik, resim, dans, mimari gibi sanatlar da akla gelmektedir. Tüm bunlar kültürel mirasın temeli ve yapıtaşlarıdır (Kaplan, 1999).

Bir ulusun veya ülkenin kültürel kimliğini oluşturan, tanımlayan, destekleyen veya gösteren, bir ulus veya ülkenin “diğer” veya “öteki” olarak gördüğü uluslar veya ülkeler karşısındaki farklılığını ve varlığını belgeleyen, kültür tanımlamasının içine giren bütün ulusal yaratılar, kazanımlar ve maddesel varlıklar kültürel mirası oluşturur. Kültürel miras ile elde edilen birikimler ve tüm değer yargıları ulusların farklılığı ve benzerliğinde görülebilmektedir (Oğuz, 2001).

Kültürel mirasın varlığının kültürel çeşitlilikle uyumu oldukça önemlidir. Uygarlıklar birbirinden etkilendikleri gibi, birbirini de etkilemiştir. Kültürel çeşitlilik bu anlamda kaçınılmaz olmuştur (Lenzerini, 2011). Kültürel miras konusu maddi ve maddi olmayan boyutuyla ele alınmaktadır. Maddi boyutun içine var olan somut eserler ve objeler girmektedir. Somut olmayan kültürel mirasın kullanım şekli ve kültürel mirasın bu adlandırması ‘geleneksel kültür’, ‘popüler kültür’, folklor’ olarak kültürel miras alanındaki yerini aldı (Skounti, 2011). Ayrıca, 1992 yılında Dünya Mirası Komitesi, daha önce “Kültürel” kategorilerine ek olarak doğal miras öğelerini de ekleyerek, kültürel manzara “olağanüstü evrensel değerler” gibi kategorileri de tanıyarak ve sonraki süreçte kentsel olmayan, anıtsal kültürlerin korunması ve geliştirilmesine izin verildi (Skeates, 2000).

Kültür ve kültürel miras, herhangi bir toplumda önemli kaynaklardır. Maddi miras, toplumun yaşayan gelenekleri veya aynı alanı paylaşmış geçmiş toplumların, kültürel bir ifade ile maddi tezahürü olarak sembolize edilmesidir. Bu nedenle, maddi miras toplumda derin bir anlayış kazanmak isteyen herkes için çok önemlidir. Bu durum yerel sakinlerin yanı sıra, yeni ya da yabancı bir topluma, çevreye ziyaretçi olarak gelenler için de geçerlidir (Endresen, 1999).

Kültürel mirasın anlamlı hale getirilmesi ve kültür belirtilerinin ve malzemenin çok farklı türleri üzerinde durulmaktadır. Bunun, kültürel mirasın önemli unsurları olarak birlikte dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle anıtlar ve sanat eserleri için somut nesnelere ilgili, ulusların kültürel mirası korumak için ortaya koydukları çabaları buna kanıt olarak gösterilebilir. Geliştirilen uygulamalarda yalnız değerler değil, aynı zamanda bilgiler eşliğinde nesne ve onu yaratan toplumun kullandığı öğelerin varlığı ayrıca önemlidir (Pratt & Patrick, 1992).

Kültürün ortaya konduğu eserler, kendinden sonraki nesillere, ortaya çıktıkları tarihleri gösteren tanıklardır. Bir toplumun içindeki alt kültürlerin olduğu kadar, toplumları birbirinden ayıran kültür farklılıklarının da korunması, bir anlamda insanlık tarihinin korunması anlamına gelecektir. Bir neslin mirasını yeniden kendisine mal edemediği toplumlarda uygarlığın aniden öldüğü, uygarlığın eğitimle yaşamaya devam edebileceği, mevcut bilgi ve tekniklerin yeni nesillere aktarılmayıp, her neslin her şeyi yeniden keşfetmesi halinde hiçbir gelişmenin olamayacağı açıktır (Akay, 2006).

Kültürel miras, bir ülkenin yaşam tarzı ve halkının yaratıcı gücünü yansıtır. Yaşam kültürleri, onların mirasını güçlendirmek, onlarla doğrudan karşılaşma, deneyim ve takdir için bir şans verir. Kaybolan uygarlıklara erişim, tarihsel araştırma ve dikkatli bir fiziksel çalışma ile mümkündür. Geçmiş kültürlerin eşsiz, sanatsal ve bilimsel başarıları insanlığın ortak mirasının bir parçası olarak kabul edilir, onlar dünyanın kültür tarihinin bir birleşik resmi kadar katkıda bulunur (Akunbay, 2009).

Bu bağlamda, ülkemiz kültürel miras öğeleri bakımından oldukça zengin bir geçmişe sahiptir. Geçmişte yaşamış olan uygarlıkların bıraktığı tarihi eserler ve kültürler, zenginliğimizin bir parçasıdır. Kültürümüz, birçok kaynaktan beslenmiş ve tarih boyunca çeşitli uygarlıkların birikimiyle günümüze kadar gelebilmiştir. Bizlere düşen en önemli görevlerse bu değerli varlıkları, "Kültürel Miras öğelerimizi" doğru şekilde anlamak, korumak ve yaşatmaktır (Bean, 1999). Kültürel miras öğelerini anlamak ve koruma bilincini geliştirmek, kültürel miras eğitimi ile gerçekleştirilebilir.

Kültürel miras eğitimi, bir toplumun tarihi mimarlık, müzeler ve tarihi kentler, kültürel peyzajlar ve sokak görünüşleri, şehitlikler, gelenekler, fotoğraflar, gazeteler, dokümanlar, mahkeme kayıtları, aile belgeleri, hatıratlar, el ürünleri ve objeleri içeren bütün yönlerinin korunmasını, takdir edilmesini ve öğrenilmesini içerir. Kültürel miras eğitiminin ilk ve en önemli özelliği, kendi yaşadığı doğal ve inşa edilmiş çevrenin tarihi ve değeri konusunda, çocuğun kavrayışını ve bilgisini arttırmasıdır. Kültürel miras eğitiminin diğer amaçları da; öğrencilerin tarihi ve kültürel mirasları keşfetmelerine yardımcı olmak, kültürel mirasın keşfi yoluyla öğrencilerin bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlamak, yerel ile evrensellik arasında ileri ve geri giderek öğrencilerin bunların arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olmak, genellikle kaynaklardan yoksun olan öğrencilerin, geçmişin keşfi ile kendilerini gelecek için korumalarına yardımcı olmak, yarının vatandaşını eğitmek. Gerçek, doğru güvenilir bir vatandaş yetiştirmeye katkı sağlamaktır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014).

Kültürel miras eğitimi, çocukların farklı zamanlarda yaşayan insanların ekonomik ve sosyal durumlarını anlamasını, teknik gelişmelerin izlerini sürmelerini de kapsar. Bu yüzden kültürel miras eğitimi, değişim ve süreklilik kavramlarını besleyerek, tarihsel ve kültürel deneyimlerimizdeki sürekliliği ve kültüre bağlılığı çocukların anlamalarını sağlar. Her toplum kendisini diğerlerinden ayıran bir geçmişe ve belleğe sahiptir. Bu nedenle de farklı zamanları açıklayan kültürel miras eğitimi, toplumsal belleğin yapılandırıcı bir unsuru olarak karşımıza çıkar. Bunun yanında kültürel miras eğitimi ile çocukların sadece yerel mirası değil, aynı zamanda evrensel dünya mirasını da tanımaları ve korumalarından söz etmek mümkündür. Bu anlamda kültürel miras ile ilgili eğitimi en iyi sunacak ve öğrencileri bilgilendirecek ders, Sosyal Bilgiler dersidir (Özbaş, 2012).

Sosyal Bilgiler programında, 5-6 ve 7. sınıfta “Kültür ve Miras” ünitesinde kültürü ve kültürün özel yönlerini, dil, inançlar ve bunların etkisi hakkında bilgi edinirler. Kültürün insanoğlu tarafından oluşturulduğunu, öğrenildiğini ve insanın kendini kültüre adapte ettiğini öğrenir. İnsanların inanç, bilgi, değer ve gelenek sistemlerine sahip olduklarını fark eder. Kültürün toplumdan topluma farklılık gösterdiğini aynı zamanda benzerlikleri de barındırdığını fark eder. Ayrıca toplumların birbirlerini kültürel yönden etkilediğini fark ederek Türk tarihinden örnekler verir. 7. sınıfta öğrenciler, Türkiye’de kurulan Türk Devletleri’nin Türk kültürünün oluşmasındaki yeri ve önemini, edebiyat, mimari, müzik ve güzel sanatlar üzerinden değerlendirecektir. Aynı zamanda öğrenciler, siyasi yapının devamlılığında kültürel faktörlerin önemini kavrarlar (MEB, 2005). Sosyal Bilgiler ders programında kültürel miras konularının yer aldığı üniteler şu şekildedir:

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Programında Kültürel Miras ile İlgili Öğrenme Alanları ve Kazanımlar

Ünite Adı	Öğr. Alanı	Konu	Kazanımlar
Adım Adım Türkiye	Kültür ve Miras	Zengin Kültürümüz	1.Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. 2.Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. 3.Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.
5.SINIF			
İpek Yolu’nda Türkler	Kültür ve Miras	Kültürümüzün Yaşayan Değerleri: Kutlamalar	Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim süreklilik açısından değerlendirir.
6.SINIF			
Türk Tarihi’nde Yolculuk	Kültür ve Miras	1.Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı 2.Seyyahların Gözünden Osmanlı Kültürü	1.Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir. 2.Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.
7.SINIF			

(MEB, 2005)

Tablo 1’de görüldüğü gibi;5.Sınıf Sosyal Bilgiler ders programında “Kültürel Miras” öğrenme alanında “Adım Adım Türkiye” ünitesinde, “Aile, Akrabalık, Değer, Değişim ve Süreklilik, Gelenek, Giyim, Kültür, Kültürel Öge” kavramları kazandırılmak istenmiştir. Özellikle kültürel değerlerimizden biri olarak dini ve milli bayramlarımızın önemine değinilmiş. Halk Oyunlarımız, el sanatlarımız, türkülerimiz, aşıklarımız ve fıkralarımız üzerinde durulmuş. Son olarak “Bu örnekler dışında kültürel özelliklerimizi yansıtan ürünler nelerdir? Örnek veriniz.” sorusuyla öğrencilerin bu konu ile ilgili düşünceleri ve bilgilerini gözden geçirmeleri amaçlanmıştır.Bu ünite de Sosyal Bilgiler programında yer alan değerlerden; Türk büyüklerine saygı, tarihi mirasa duyarlılık, sorumluluk değerlerine değinilmiştir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programında Kültürel Miras öğrenme alanında “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde“Kutlamalar”konusunda kültürümüzün geçmişten günümüze gelebilmiş kutlamalar ve önemleri hakkında bilgi verilmiştir. Nevruz Bayramı ve düğünler hakkında da bilgiler verilmiştir. Bu ünite de tarihi mirasa duyarlılık değerine değinilmiştir.

7. sınıf düzeyinde ise “ Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde “Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı”konusunda “Din, Dil, Hoşgörü” kavramları verilerek, öğrencilerin bu konu hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır. “Değer, Kültür, Kültürel Öge” kavramları verilmiş, bu sayede öğrencilerin bu konu hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır. Bu ünite de Sosyal Bilgiler

programında yer alan tarihi mirasa duyarlılık, Türk büyüklerine saygı, hoşgörü, misafirperverlik, yardımseverlik, adil olma değerlerine yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan “Kültür” ile ilgili konularda çoğunlukla somut olmayan kültürel miras öğelerimize yer verilmiş, öğrencilerin bu konular hakkında bilgi sahibi olmaları istenmiştir. Bu konuların varlığına ek olarak somut kültürel miras öğelerimize az verildiği görülmektedir. Ayrıca farklı uygarlıklardan bizlere miras kalmış olan kültür öğelerine de yer verilerek, bu kültürel varlıkların önemine değinilmeli ve bu sayede öğrencilerin kültürel miras öğelerimiz hakkında genel bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Sosyal Bilgiler programında ünitelerdeki kazanımlara göre, etkinlik örnekleri tablo 2’de gösterilmiştir

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Programında Kültürel Miras ile İlişkilendirilen Öğrenme Alanları, Kazanımlar ve Etkinlik Örnekleri

Öğrenme Alanı	Kazanım	Etkinlik Örneği
Birey ve Toplum	-Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar. -Sözlü tarih yöntemi kullanılarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.	-Mevlana’dan hoşgörü hikâyeleri -Aile tarihi çalışması -Onlar da çocuktu
	-Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	-Aile tarihi çalışması -Kahve fincanı -Geçmişin ipuçları
	-Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir. -Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.	-Onlar da çocuktu -Onlar da çocuktu -Geçmişin ipuçları -Bir zamanlar
Kültür ve Miras	-Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak milli mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye’yi betimler.	-Bir gezi yapalım -Milli Mücadelede Türk halkı -Kahramanıma mektup -Film -sanal gezi
	-Milli Mücadelenin kazanılmasında ve cumhuriyetin ilanında Atatürk’ün rolünü fark eder.	-Milli Mücadelede Türk halkı -Kahramanıma mektup -Film izliyoruz -Sanal alan gezisi
İnsanlar Yerler ve Çevreler	-Çevresinde gördüğü doğal ve beşeri unsurları ayırt eder. -Efsane, destan, öykü, türkü ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunur.	-Gezelim öğrenelim -Yaşadığımız yeri tanıyalım
Bilim, Teknoloji ve Toplum	-Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.	-Telgrafın telleri
Güç, Yönetim ve Toplum	-Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir.	-Benim bayramım -Oy verelim -Sözlük çalışmaları

(Kurtde de Fidan ve Selanik Ay, 2013: 1139)

Tablo 2’de kazanımlara göre etkinlik örneklerine bakıldığında; sözlü tarih, film, gezi, sanal gezi, yerel tarih, yazma etkinliklerinin yer aldığı görülmektedir. Sözlü tarih, yerel tarih ve gezi kültürel miras eğitiminde önemli olmakla beraber etkinlik çeşitliliği artırılmalıdır. Görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler programında bazı ünitelerde kültürel miras eğitimine yer verilmiştir. Amerikan halk yaşam merkezi (American Folklife Center), eğitim programlarında kültürel miras ile ilgili etkinlik ve konulara yer vermenin katkılarını:

1. Öğrencilerin disiplinler arası öğrenmelerine, sunum becerilerini geliştirmelerine ve takım çalışmaları yapmalarına olanak sağlar,
2. Öğrencilerin aileleriyle, komşularıyla ve toplumdaki diğer kişilerle iletişim kurmasını sağlar ve vatandaşlık açısından farkındalıklarını artırır,
3. Bireylerin öz benlik saygılarını geliştirir. Bireylerin kendileri, kültürel mirasları ve toplumları ile gurur duymalarını sağlar, öğrencilere anlamlı yollarla toplumlarına katkıda bulunma olanağı sağlar,
4. Kültürel çeşitliliğe hoşgörü ile bakılmasını sağlar. Kültürel bilgileri yorumlama, analiz etme, sentezleme, değerlendirme gibi çeşitli beceriler kazandırır.
5. Teknolojik uzmanlık ve belgeleme gibi araştırma becerilerinin gelişimine katkı sağlar,
6. Okul toplum işbirliğinin artırılmasını sağlar, öğrencilerin kendi deneyim ve yaşamları ile öğrenmelerine olanak tanır, biçiminde sıralamıştır(Kurtdede Fidan & Selanik Ay, 2013).

Kültürel miras eğitimi ile ilgili araştırmalara bakıldığında, öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin geçmişini öğrenmeleri, kendi kültürlerini ve başka kültürleri tanımaları geçmişi ile gelenek, görenek ve adetleriyle kıvanç duyması bakımından öneminden bahsedilmiştir (Sertkaya, 2010; Sidekli & Karaca, 2013). İlköğretim öğrencilerinin somut kültürel mirasa ilişkin görüşleri (Ulusoy, 2009; Yeşilbursa, 2013; Dönmez & Yeşilbursa, 2014) ve kültürel mirasa duyarlılık değerini sekizinci sınıf öğrencilerinin nasıl algıladıklarını mecazlar yoluyla belirlenmiştir(Kılcan & Akbaba, 2013). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumları incelenerek, kültürel mirasla ilgili konularda öğrencilerin bilgilerinin yeterli olmadığına değinilmiştir(Arıkan & Doğan, 2013). Ayrıca, yerel kültürel mirasın dijitalleştirilmesi ve kültürel miras için zenginleştirilmiş gerçeklik uygulamaları üzerinde durulmuştur(Darçın & Şahin, 2010; Bostancı, 2011). Yurt dışında yapılan araştırmalara bakıldığında; kültürel miras, kültürel miras eğitimi, çeşitli ülkelerin kültürel mirasları, Avrupa'da kültürel miras, bilgi teknolojileri kullanılarak kültürel miras nasıl geliştirilebilir konuları üzerinde durulmuştur(Gonzalez, 2012; Kling, 2011; Zipsane, 2011; Ott & Pozzi, 2011; Perez & diğerleri, 2010; Estepa ve diğerleri, 2008; Zipsane, 2007; Simandirake, 2006; Heyd, 2005; Lowenthal, 2005; Olwig, 2005; Silberman, 2005; Taylor, 2004; Scazzosi, 2004; Cuenca, 2004; Bennet ve diğerleri, 2002; Blake, 2000). Yapılan araştırmalarda öğretmen adayları ve öğrenciler üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşleri önem kazanmaktadır. Uygulamanın içinde bulunan öğretmenlerin kültürel miras konusundaki görüşlerinin, çözüm önerilerinin bu konuya yeni bir bakış açısı kazandıracığı, alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras ve kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerin kültürel miras ve eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin görüşlerine göre, Sosyal Bilgiler dersinde;
 - 2.1. Kültürel miras eğitiminin önemi nedir?
 - 2.2. "Kültür ve Kültürel Miras" konusu bilgi, beceri ve değer boyutunda nasıl ele alınmaktadır?
 - 2.3. "Kültürel Miras Eğitimi" konusunda hangi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre, Sosyal Bilgiler dersinde "Kültürel Miras Eğitimi" karşılaşılan sorunlar ve öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama aracının hazırlanması, uygulanması, toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitime yönelik görüşlerini değerlendirebilmek için nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada da, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitime yönelik görüşleri yazılı olarak alındığından nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Genel itibari ile nitel araştırmacı gözlem, görüşme ve dokümanlardan yola çıkarak kavramları, anlamları ve ilişkileri açıklayarak süreci sürdürür (Merriam, 1998; Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmanın tercih edilmesinin nedeni, kültürel miras eğitimi konusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin oluşturdukları ve kullandıkları özel diller, anlamlar ve kavramlar üzerinde durup, onları anlamaya uygun olmasıdır. Böylece öğretmenlerin içsel dünyalarına girilip kendi yaşadıklarının kendileri için anlamı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu durum çalışmada bütüncül bir görünüm, çözümlene ve örüntülerin oluşturulmasına olanak sağlamıştır.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirebilmek için nitel araştırma desenlerinden *olgubilim deseni* kullanılmıştır. Bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarma olgubilim araştırma deseni amacını taşır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde de karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada da, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi ile ilgili deneyimlerinden yola çıkarak görüşleri değerlendirilmeye çalışıldığı için olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Patton (2002), incelenen olgunun (Sosyal Bilgiler kültürel miras eğitiminin) özünü inebilmek için farklı bireylerin görüşlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada da, incelenen olgunun özünü inebilmek için farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşleri detaylı bir şekilde ele alınıp incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında, olguyu açıklayacak bireylerin dikkatli bir şekilde seçilmesi gerektiğini belirtmiştir (Creswell, 2007). Patton'a göre; (2002) olguyu yansıtabilecek birincil kişilerle çalışılması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma bu nedenle, amaca dayalı olarak Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi net bir şekilde değerlendirebileceği düşünülen Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili merkez 15 ortaokullarda (gelişmişlik düzeylerine göre Çankaya, Yenimahalle, Altındağ) görev yapan 34 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan, ölçüt örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlar. Amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yarar olur (Patton, 1997). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan

durumların çalışılmasıdır. Ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından öğretmenlerin; (1) farklı sosyo-ekonomik çeşitliğe sahip okullarda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak çalışması (2) farklı üniversitelerden mezun olmaları, (3) gönüllü olarak çalışmaya katılması ölçüt olarak belirlenmiştir. Farklı sosyo-ekonomik bölgelerdeki okulların profiline göre görüşlerin farklı olacağı ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlerden daha sağlıklı bilgi alınacağı düşünülmüştür. Çankaya ilçesinde seçilen ortaokullarda görev yapan 13, Altındağ'da seçilen ortaokullarda görev yapan 12 ve Yeni Mahalle ilçesinde seçilen ortaokullarda görev yapan 9 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin özellikleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Uygulamaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özellikleri

Cinsiyet	f	%	Kıdem	f	%
Kadın	25	74	1-5 yıl	10	29
Erkek	9	26	6-10 yıl	3	8
Toplam	34	100	11-15 yıl	2	5
			16-20 yıl	6	17
			20+yıl	13	38
Mezun Olunan Bölüm	f	%	Mezun O. Üniversite	f	%
Eğt. Fak. Sos. Bil.Öğrt.	12	35	Gazi Üni.	8	23
Eğit. Fak. Coğ. Öğrt.	6	17	Ankara Üni.	5	14
Eğit. Fak. Tarih Öğrt	5	14	Anadolu Üni.	5	14
Fen E. Fak. Tarih	5	14	Dokuz Eylül Üni.	2	5
Fen E. Fak. Coğ.	1	2	Atatürk Üni.	2	5
Diğer	5	14	Hacettepe Üni.	2	5
			Dicle Üni.	2	5
			19 Mayıs Üni.	2	5
			Karadeniz Teknik Üni.	2	5
			Erciyes Üni.	2	5
			Ahi Evran Üni.	2	5
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Öğeleri Farkındalık Düzeyleri					
			Evet	Hayır	Yanıtlamayan
K.M. Ö. ile ilgili kitap dergi okuma durumu			28	5	1
K.M.Ö.görmek için müze, tarihi yerlere gitme			33	1	-
K.M.Ö ile ilgili haberleri takip etme			31	1	2

Tablo 3'e göre, araştırmaya katılan 34 öğretmenin 10'u 1-5 yıl kıdeme sahiptir. 3'ü 6-10 yıl, 2'si 11-15 yıl, 6'sı 16-20 yıl, 13'i 20 yıl ve fazla kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin mezuniyetine göre, Sosyal Bilgiler öğretmenliği mezunlarının sayısı 12'dir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras ile ilgili kitap ve dergi okudukları, kültürel miras öğelerini görmek için müzelere ve tarihi yerlere gittikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu, kültürel miras öğeleri ile ilgili haberleri medyadan takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi öğretmenler kültür ve kültürel miras kavramları hakkında bilgi sahibi olup, kültürel miras öğeleri ile ilgili haberleri ve bilgileri yakından takip etmektedirler.

Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel verilerin toplanmasında, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "Görüşme Formu Yaklaşımı" kullanılmıştır. Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Görüşme, insanların perspektiflerini, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, önemli bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2004).

Araştırma için hazırlanan görüşme formu, kişisel bilgiler ve konu ile ilgili soruların yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme formu hazırlanmadan önce alanyazın taraması yapılarak, kültürel miras eğitimine ilişkin açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Görüşme formunda

12 soru bulunmaktadır. Görüşme formu sorularından 1-4. sorular, birinci alt problem olan öğretmenlerin kültürel miras ve kültürel miras eğitime yönelik görüşleri; 6-9. sorular ikinci alt problem olan Sosyal Bilgilerde kültürel miras eğitiminde verilen bilgi- beceri- değer boyutu ve kullanılan yöntem- teknikler, önemi; 10-12. sorular üçüncü alt problem olan kültürel miras eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Sorular hazırlandıktan sonra, soruların geçerli ve güvenilir ölçüm yapabilmeleri için 2 alan uzmanından, 2 ölçme değerlendirme uzmanından ve 1 dil uzmanından görüş alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler ile sorulara son şekli verilmiş ve 2 öğretmen ile ön uygulama yapılmıştır. Uygulamadan elde edilen olumlu sonuç ile görüşme formuna son şekli verilmiş ve esas uygulamaya geçilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Anket uygulanırken öğretmenlere araştırmanın amacı açıklanmış ve görüşme formundaki soruları samimi bir şekilde cevaplamalarının araştırmanın amacına ulaşması için önemli olduğu söylenilmiştir. Öğretmenler, görüşme formlarında bulunan açık uçlu soruları ders saatleri dışında, öğretmenler odasında yarım saat süreyle cevaplandırmışlardır. Anlaşılmayan sorularda, öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre betimsel analiz, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak amacıyla yapılır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çalışmada, görüşme sorularına dayalı olarak temalar daha önceden belirlenmiştir. Betimsel analizde, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada da, katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Verilerin analizi için ilk olarak her bir katılımcıdan elde edilen veriler, sorular bazında ayrı ayrı incelenerek kodlama yapılmıştır. Tüm görüşme metinleri okunarak her soru için temalar belirlenmiştir. Kodlamaların, temaların doğruluğunu, güvenilirliğini ve geçerliğini kontrol etmek amacıyla 2 alan uzmanından ve 2 ölçme uzmanından görüş alınmıştır. Daha sonra her bir tema altında yer alan kodların frekansları hesaplanmış ve tablolar halinde düzenlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri Ö:1, Ö:2,...Ö:34 şeklinde kodlanarak görüşlere bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada geçerliği güvenirliliği arttırıcı birtakım stratejiler önerilir. Bu çerçevede " iç geçerlik" yerine "inandırıcılık", "dış geçerlik" yerine "aktarılabirlik", "iç güvenirlilik yerine" " tutarlık" ve " dış güvenirlilik " yerine "teyit edilebilirlik" kavramlarını kullanmayı tercih etmektedirler. Bu nedenle bu araştırmada, geçerlik ve güvenirlilik sağlamada inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik stratejileri önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2013: 298).

Nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamaya dönük işlemlerden biri araştırmanın gerçekleştirildiği durumun, katılımcıların ve temaların ayrıntılı bir şekilde betimlenmesidir. Bu ayrıntılı betimleme okuyucuya açıklamaların inandırıcılığını anlamlandırma fırsatı sunarken, aynı zamanda bulguların benzer durumlara uygulanabilirliği konusunda karar vermesi için de olanak sağlar (Creswell & Miller, 2000). Johnson ve Christensen ise (2004), nitel araştırmanın raporlaştırılmasında katılımcıların özellikleri ile ilgili bilgilerin verilmesinin, nitel araştırmanın inandırıcılığını arttıracaklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmada da, katılımcıların özellikleri ile ilgili bilgiler verilerek, araştırmanın inandırıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır. Merriam (1998), inandırıcılığı sağlayabilmek için, araştırmanın bir uzmana sunulmasını önermiştir. Bu araştırmada da, inandırıcılığı sağlayabilmek için araştırma, iki alan uzmanına sunulmuş ve uzmanın görüşleri doğrultusunda araştırmada düzenlemeler yapılmıştır. İnanırıcılığı arttırmak için yapılan bir diğer strateji ise, verilerin analizini katılımcılara sunma ve ulaşılan sonuçların katılımcılar tarafından teyit edilmesini sağlamadır (Yıldırım & Şimşek, 2013:302). Bu

araştırmada da, araştırma sonuçları araştırmaya katılan iki Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından teyit edilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre; nitel araştırmalarda, araştırma verilerinin elde edildiği ortamın benzer diğer örneklerde aynen temsil edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle nitel araştırmalarda araştırmanın aktarılabilir olması üzerinde durulur. Guba ve Lincoln (1985), araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için verilerin detaylı bir şekilde betimlenmesini, doğrudan alıntılara yer verilmesini ve okuyucuya anlaşılır bir şekilde sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada da, veriler detaylı bir şekilde betimlenmiş, katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılmış ve okuyucunun anlayabileceği şekilde sunulmuştur.

Araştırmanın tutarlılığını artırmak için çalışmada elde edilen bulguların tamamı yorum ve genelleme yapılmadan doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca araştırma sürecinde elde edilen tüm veriler, araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenip kodlanmıştır. Teyit edilebilirlik nitel araştırmada önemlidir. Araştırmada elde edilen ham veriler ve kodlamalar ilgililerin inceleyebilmeleri imkân sunmak için araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlamada çalışmanın iç geçerliğini sağlamak için çalışmada elde edilen veriler, bulgular bölümünde sunulurken, söz konusu duruma ilişkin bilgiler ortaya konularak, yorumlama yapılmıştır. Dış güvenilirlik, araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilip edilemeyeceğine, iç güvenilirlik ise başka araştırmacıların aynı veriyi kullanarak aynı sonuçlara ulaşip ulaşmayacağına ilişkindir. Bu araştırmada, iç güvenilirliği sağlamak için elde edilen veriler uzman iki araştırmacıya da analiz ettirilerek, aynı sonuçlara ulaşılmış ve bu anlamda çalışmanın iç güvenilirliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada yer alan verilerin geçerliğini sağlamak için veri analiz süreci açıklanmış, belirlenen kategorilerin tümü bulgularda yer almıştır. Kategorilerin yeniden elde edilmesi ve ortaya konulan sonuçların tutarlılığı ile verilerin güvenilir olduğu görülmüştür. Katılımcıların görüşlerini yorumlama aşamasında, katılımcıların kategorilere ayrılan kısa başlıklar halindeki görüşleri frekans değerleri ve yüzde değerleri ile verilmiştir. Bulguların yorumlanmasında toplanan bilgilere anlam kazandırmak ve bulgular arasında ilişkileri açıklamak, neden –sonuç ilişkileri kurmak, bulgularda sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, kültürel miras ve kültürel miras eğitimi hakkındaki görüşleri” ile ilgili bulgular, Tablo 4 ve Tablo5'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin “Kültürel Miras” ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel Miras	f	%
Bir milletin geçmişten günümüze gelen maddi-manevi değerler	16	41
Geçmişten günümüze kalmış eserler	9	23
Tüm uygarlıklardan alınmış değerler bütünü (evrensel)	9	23
Geleneklerimiz, göreneklerimiz, örf ve adetlerimiz	4	10
Milli değerler	1	3
Toplam	39	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerin görüşleri birbirine yakındır. Öğretmen görüşlerinin öne çıkan 16 görüş ile kültürel mirasın bir milletin geçmişten günümüze gelen maddi, manevi değerler olduğu yönündedir. Ayrıca geçmişten günümüze gelebilmeyi başarmış eserlerin ve evrensel değerlerin kültürel miras olduğu görüşleri de diğer öne çıkan görüşlerdendir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şöyledir; “Geçmişten günümüze gelen kültürel değerlerin tümüdür.” (Ö.3). “Kültürel mirası hem kendi milli değerlerimizi hem de bu

topraklarda yaşamış uygarlıklara ait kültürel miras değerlerini ortaya çıkarma, koruma ve aktarmadır.” (Ö.8). “Daha önceki kuşaklara ait evrensel değeri olan eserlerdir.” (Ö.15).”

Tablo 5. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel Miras Eğitimi	f	%
Kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılma bilinci	15	42
Kültürel varlıklar hakkında farkındalık yaratma	8	22
Bir fikri olmayan	5	14
Kültürel kavramların verilmesi ve günlük yaşamda kullanılması	3	8.5
Sanatsal ve bilimsel yönden inceleme	2	5.7
Ailede verilmesi gereken eğitim	2	5.7
Toplam	35	100

Tablo 5’te kültürel miras eğitimi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerinden 15’i, kültürel mirasın korunması için verilen eğitim olarak görülmüştür. Öğretmenlerin kültürel miras ile ilgili öne çıkan görüşlerinden biri de, öğrencilerde kültürel varlıklar hakkında kültürel miras eğitimi sayesinde farkındalık yaratma olmuştur. Öğrencilerin bu konu hakkında bilgi sahibi olduktan sonra günlük yaşamlarında kültürel mirası koruma becerilerini uygulamaya geçirebileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şöyledir; *“Kültürel miras, daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş geçerliliği olan, evrensel değerlere sahip olduğuna inanılan eserlerdir. Bu eserlerin korunması, gelecek kuşaklara aktarılma bilinci kültürel miras eğitimidir.” (Ö.5). “Geçmiş kuşaklar tarafından günümüze kadar gelen sözlü, yazılı, mimari alanlardaki eserlerdir. Kültürel miras eğitimi ise, sözlü, yazılı ve mimari bu eserlerin eğitim seviyesine indirilerek öğrencilere aktarılmasıdır.” (Ö.25). “Kültürel miras; ortak dili, dini, vatani, milleti olan bir toplumun geçmişten geleceğe aktardığı sözlü, yazılı her türlü kültür öğeleri ve günlük yaşamın parçası olan her türlü eşya, araç-gereç, kıyafet, mimari yapı vb. öğelerdir. Kültürel miras eğitimi ise, genç nesillere tüm bu kültürel öğelerin tanıtılması, benimsetilmesi ve geçmişle aralarında bağ kurma çabasıdır.” (Ö.31).*

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ülkemizde Önemli Gördükleri Kültürel Miras Öğeleri Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Öğretmenlerin ülkemizde önemli gördükleri K.M. öğeleri	f	%
Doğal ve tarihi yerler	23	35
Yöresel oyunlar, kıyafetler, yemekler	9	13
Destanlar, efsaneler, yazıtlar, halk kahramanları	7	10
Örf-adetler	7	10
Müze ve ören yerleri	6	9
Kutlamalar ve bayramlar	4	6
Geçmişten günümüze gelen değer yargıları	3	4
Bir fikri olmayan	3	4
Gösteri sanatları	2	3
Milli-manevi değerler	1	1.5
Toplam	65	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre ülkemizde önemli gördükleri kültürel miras öğeleri, doğal ve tarihi yerlerdir. Öğretmen görüşlerinden öne çıkanlardan yöresel oyunlar, kıyafetler ve kültürümüzde var olan yöresel yemekler olmuştur. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerine göre; destanlar, efsaneler de önemli kültürel öğelerimizdendir. Öğretmenler için önemli görülen miras öğelerinin çoğunluğu somut kültürel miras öğelerine girmektedir. Ama somut olmayan kültürel miras öğelerinin de öğretmenler için anlam ifade ettiği bu sonuçlarda görülmüştür. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir; *“Doğal ve tarihi güzellikler, Sümela Manastırı, Ayasofya, Peri Bacaları, Pamukkale Travertenleri, Aspendos, Efes Antik Kenti.” (Ö.9). “Sözlü kültürel mirasımız önemli. Kutlamalar, şenlikler, birlikte yapılan paylaşımlar.” (Ö.11). “Geçmişten günümüze kalan müzeler ve tarihi eserler. Hisarlar,*

saraylar, türkülerimiz, çocuk oyunları.” (Ö.18).benimsetilmesi ve geçmişle aralarında bağ kurma çabasıdır.” (Ö.31).

Tablo 7. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitiminde Öğrencilere Hangi Bilgilerin Verilmesi Gerektiği İle İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel miras eğitiminde verilmesi gereken bilgiler	f	%
Kültürel miras ile ilgili bilinç oluşturulmalı	18	43
Ülkemizde ve dünyadaki kültürel miras öğeleri ile ilgili bilgi	9	21
Miras öğelerinin toplumu birleştirici öğeler olduğunu açıklama	5	12
Maddi-manevi değerler ve önemleri	4	9
Bir fikri olmayan	2	4.8
Törenler, bayramlar, halk oyunları ve önemleri	1	2.4
Semt kütüphaneleri yaygınlaştırılmalı	1	2.4
Ülkemizin kültürel miras bakımından zengin olduğu	1	2.4
Toplam	41	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin görüşlerine göre, kültürel miras eğitiminde öğrencilere bilgi boyutunda, kültürel miras ile ilgili gerekli bilincin oluşturulması gerektiği görüşü çoğunluktadır. Kültürel miras eğitiminde öğrencilere, ülkemiz ve dünyadaki kültürel miras öğelerinin bilgisi verilerek, önemleri üzerinde durulması gerektiği ve miras öğelerinin toplumu birleştirici rolleri üzerinde durularak, öğrencilerde farkındalık yaratmak öne çıkan öğretmen görüşlerindedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir; “Kültür nedir belirtmeli, miras kalmasının önemi üzerinde durulmalı. Geçmişle bağlarımızı neden güçlü tutmamız gerektiği öğretilmeli. Kültürlerine bağlı ülkeler ve kültürel bağlarını yitiren ülkeler ile ilgili bilgiler verilmeli. Sonra da kültürel öğeler tanıtılıp, sevdirilmeli ki benimsenebilsin (Mesela her doğan çocuk için ağaç dikilme geleneği).” (Ö.4.) “Kültürel mirasın tarihi oluşumu, bu oluşuma etki eden milletlerin tanıtılması gereklidir. Bunların korunması açısından insanlara düşen görevlere değinilmelidir.” (Ö.27). “Öğrencilerin ilgisini çekebilecek olan miras öğeleri ve sıra dışı özellikleri olan eserler hakkında bilgiler verilmeli.”(Ö.34).

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitime İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi hakkındaki görüşlerine ilişkin bulguları tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Açısından Kültürel Miras Eğitiminin Önemi Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel mirasın önemi	f	%
Milli ve manevi değerlerin korunması	9	18
Kültürel miras öğelerinin korunması	9	18
Miras öğelerinin gelecek nesillere aktarılması	8	16
Öğrencilerin kültürel miras konusu hakkında bilinçlenmeleri	7	14
Geçmiş değerler ve kültürlerin öğretilmesi	5	10
Kültür yozlaşmasını önlemek	5	10
İnsanlar arasında birlik, beraberlik duygusunu öne çıkarmak	3	6
Geçmiş uygarlıklar hakkında bilgi sahibi olma	2	4
Toplam	48	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler dersi açısından kültürel miras konusu öğretmenlerin görüşlerine göre milli ve manevi değerlerin korunması, kültürel miras öğelerinin korunması, miras öğelerinin gelecek nesillere aktarılması bakımından önemlidir. Görüşler birbirine yakın olmakla birlikte, öğretmenler kültürel mirasın ve miras öğelerinin korunması bilincinin bu ders ile en iyi şekilde verilebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir; “Geçmiş ve bugün arasındaki bağlantıyı devam ettirmek, bugün geldiğimiz kültür düzeyinin, kültürel mirasın bir sonucu olduğunu kavramak açısından önemlidir.”

(Ö.13). *Sosyal Bilgiler dersinin amacı iyi bir vatandaş yetiştirmektir. İyi bir vatandaş olmanın ön koşullarından birisi ise kültürel değerleri tanımak ve bazı değerlerin korunmasının önemini bilmektir.*" (Ö.17). *"İnsanların davranışlarının ve sosyal tepkilerinin anlamlandırılması açısından kültürel miras konusu önemlidir."* (Ö.19).

Tablo 9. *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Programda Kültürel Miras Konularına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Programda kültürel miras konuları	f	%
Yeterli değil	9	21
Ders saatleri konu anlatımında yetersiz kalmakta	6	14
Sosyal Bilgiler müfredatı konu ile ilgili yeterli değil	6	14
Uygulamada eksikler yaşanmakta	5	12
Kültürel miras konularında yeterli bilgi verilmemekte	4	9
Bir fikri olmayan	4	9
Yeterli	4	9
Müze gezileri göz ardı edilmekte	2	4.8
Yeterli ama yapılması gerekenler var	1	2.4
Toplam	41	100

Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin görüşlerine göre (9) Sosyal Bilgiler programında kültürel miras konuları ve eğitimi yeterli değildir. Öğretmenlerin görüşlerine göre (6) ders saatleri konu anlatımında yetersiz kalmaktadır ve Sosyal Bilgiler müfredatında kültürel miras konusuna yeterince değinilmemektedir. Uygulamada eksikler yaşandığını belirten öğretmenlerde bulunmaktadır. Öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir; *"Yeterli değil, daha çok siyasi gelişmeler ön plana çıkarılıyor."* (Ö.13). *"5. sınıfta kültürel miras konusu yeterli, 6. sınıfta yeterli, 7. sınıf eksik kalıyor (Osmanlı konularında) 8. sınıf Vatandaşlık dersi içinde yer alıyor ve eksik kalıyor."* (Ö.15). *"Yeterli buluyorum. Bir ünite tamamen kültürel mirasa ayrılıyor ama ünitenin içeriği çeşitlendirilebilir."*(Ö.31).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersinde "Kültür ve Kültürel Miras" konusunu bilgi, beceri ve değer boyutunda nasıl ele alınmaktadır?" alt problemi ile ilgili bulgular şöyledir:

Tablo 10.1. *Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimde Bilgi Boyutunda Öğretilenler ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Bilgi	f	%
Kavramlar, tanımlar	24	48
Gelenek-görenekler	6	12
Kültürel mirasın önemi ve nasıl korunması gerektiği	6	12
Ülkemizde bulunan eserler	5	10
Ülkemizde var olan kültürel değerler	3	6
UNESCO'nun koruma altına aldığı eserler	3	6
Çeşitli uygarlıklara ait eserler	1	2
Orta Asya Türk devletlerinin sanat eserleri	1	2
Dünya kültür miras öğeleri	1	2
Toplam	50	100

Tablo 10.1.'de görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu, Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras konusunun anlatımında bilgi boyutunda kavramların ve tanımların verildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca gelenek-göreneklere ve kültürel mirasın önemi ve nasıl korunması gerektiği bilgisinin de bu konu içinde vurgulandığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir; *"Ülkemizin, özellikle bölgeler açısından kültürel değerlerinden bahsediliyor. Şehirlere ait kültürel özelliklerine değiniliyor."* (Ö.10). *"Giyim, kuşam, yemek kültürü, spor, el sanatları, bayramlar, düğün törenleri ve diğer kutlamalarla ilgili bilgiler verilir."* (Ö.1). *"Kültürel mirasın tanımı, ülkemiz ve dünya kültürel mirasına örnekler."*(Ö.8).

Tablo 10.2. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimde Değer Boyutunda Öğretilenler ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değer	f	%
Kültürel mirası koruma	15	34
Gelenek, görenek ve eserlerin korunması	7	16
Farklılıklara saygı	7	16
Bir fikri olmayan	6	13
Estetik	4	9
Yaşanılan çevreye duyarlılık	2	4
Tarihi kişiliklere saygı	2	4
Toplam	43	100

Tablo 10.2.'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin görüşleri birbirine yakındır. Sosyal Bilgiler programında kültürel miras konusunda ve eğitiminde değer boyutunda öğretmen görüşlerinin bakıldığında, kültürel mirasa sahip çıkılması ve korunması gerektiği bilgisinin öne çıkarıldığı yönündedir. Diğer öne çıkan öğretmen görüşlerinden biri de, gelenek, görenek ve eserlerin korunması gerektiği değerinin ve farklılıklara saygı değerinin kültürel miras konusu ile birlikte verildiği belirtilmektedir. Bu sonuçlar da, ders kapsamında verilmesi gereken değerlerin derste verilmekte olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, bu değerlerin bilincinde oldukları görülmüştür. Öğretmen görüşlerinin bazıları şöyledir; *“Estetik, hoşgörü, vatanseverlik, yardımseverlik, barış, saygı, sevgi, sorumluluk, adil olma, dayanışma ve bilimsellik değerleri kazandırılmaktadır.”* (Ö.29). *“Misafirperverlik, hoşgörü, birlik, beraberlik değerleri öğretilmektedir.”* (Ö.10). *“Toplumun ortak düşünce, amaç, temel ahlâki ilke ve inançları öğretiliyor.”* (Ö.14).

Tablo 10.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Beceri Boyutunda Öğretilenler ile İlgili Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Beceri	f	%
Karar verme becerisi	11	33
Değişim ve süreklilik	7	21
Bir fikri olmayan	6	18
Gözlem	4	12
Düşünme becerisi	2	6
Mekanı algılama	1	3
Araştırma	1	3
Beceri, uygulamada yetersiz kalmakta	1	3
Toplam	33	100

Tablo 10.3.'te görüldüğü gibi öğretmenlerin görüşleri birbirine yakın olmakla birlikte, öğretmen görüşlerine göre, en fazla karar verme becerisinin kazandırılmakta, daha sonra değişim ve süreklilik ve gözlem becerisinin kazandırıldığını belirtmiştir. Öğrencilere araştırma yapacakları kültürel miras öğelerini belirlerken karar verme becerilerini kullandıkları ve değişim ve süreklilik becerisi üzerinde görsellerle durulduğu belirtilmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir, *“Öğrencilere farkındalık kazandırmak. Her gün önünden geçip ne olduğu bilinmeyen tarihi binaların, olayların farkına varılmasını sağlama.”* (Ö.26). *“Kültürel unsurlarımızı bilen bireyler yetiştirerek, bunları günlük hayatlarında da uygulayabilmelerini sağlama. Değişim ve sürekliliği göstermeye çalışıyoruz.”* (Ö.11). *“Öğrencileri öğrenme sürecinde araştırma yapmaya yönlendirerek, bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır. Kültürel miras öğelerinin buldukları yerleri harita üzerinde gösteriyoruz. Çevresindeki öğeleri gözlemlemelerini sağlıyorum”*(Ö.14).

Tablo 11. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Yöntem ve Teknikler	f	%
Sınıf içi etkinlikler	65	73.8
Sunuş yolu	20	22
Görsel kullanımı	17	19
Beyin fırtınası	12	13
Poster ve afiş hazırlanması	4	4.5
Teknolojik araç- gereçler	3	3.4
Drama etkinlikleri	2	2.2
İstasyon tekniği	2	2.2
Gölge oyunu tekniği	2	2.2
Maket çalışması, harita kullanımı	1	1.1
Münazara	1	1.1
İşbirliğine dayalı öğrenme	1	1.1
Sınıf dışı etkinlikler	20	22.2
Müze gezileri, kültür gezileri	11	12.5
Öğrenci araştırma ödevleri	5	5.6
Uzman kişi görüşü	4	4.5
Bir fikri olmayan	3	3.4
Toplam	88	100

Tablo 11’de, öğretmenlerin kültürel miras konusunu işlerken, sınıf içi etkinliklerinde çoğunlukla, sunuş yolu tekniği ve görsel kullanımından yararlandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şöyledir; “Soru cevap, hikâye anlatımı, görsel kullanarak ders işlenmektedir. Bazen de sınıfta slayt gösterileri ile ders işleniyor.” (Ö.4). “Sınıf içinde görsellerle, zaman zaman canlandırma ve uygulama faaliyetleriyle konu öğretilmektedir. Geçmiş ve günümüz arasında karşılaştırma yapma, kubaşık öğrenme, araştırma, inceleme, beyin fırtınası tekniklerinden yararlanılmaktadır.” (Ö.23). “Görsellerle, müze gezileri ile öğretilmektedir.” (Ö.9).

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerine içeren bulgular tablolarında gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Sorunlar	f	%
Okul Yönetimi ile ilgili sorunlar	22	42.3
Müze ve ören yeri gezilerinin yetersizliği-mevzuat	13	25
Okulların fiziki ve teknik yetersizlikleri	9	17
Öğrenci ile ilgili sorunlar	8	5.3
Yetersiz bilgi	8	15
Ders ile ilgili sorunlar	7	13.4
Ders saatlerinin yetersizliği	4	7
Kaynak kitapların yetersizliği	3	5
Programla ilgili sorunlar	5	9.6
Soyut konularda öğrencilerin konuyu anlamaması	3	5
Ezberci eğitim sistemi	2	3
Toplumsal kaynaklı sorunlar	5	9.6
Aile eğitiminin yetersizliği	3	5
Toplum duyarlılığının yetersizliği	2	3
Müze eğitimi ile ilgili sorunlar	3	5.7
Kültürel miraslarımızın sergilendiği müzelerin yetersizliği	3	5.7
Toplam	52	100

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin kültürel miras eğitiminde karşılaştıkları sorunların başında, öğrencileri yeterince müze ve ören yerine götürmemeleri gelmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine göre, okulların fiziki ve teknik olanaksızlıkları da kültürel miras eğitiminin daha iyi öğretilmesinde engel oluşturmaktadır. “Uygulama problemleri ile karşılaşmaktadır. Yeterince kültür gezileri düzenlenememektedir.” (Ö.26). “Öğrenciler müzelere ekonomik nedenlerden götürülemiyor. Müze saatleri ders saatleri ile çakışınca öğrenci ya kursunu tercih ediyor, ya da evine gidecek servisi tercih ediyor. Öğretmene gezi yapabilmesi için bir sürü mevzuat, kırtasiye ve angarya işler yükleniyor.” (Ö.20). “Yaparak-yaşayarak öğrenme imkânı her zaman olmamaktadır. Not verme (Halk kültürü gibi derslerde) olmadığı için, fazla ilgi olmamaktadır.” (Ö.14).

Tablo 13. Öğretmenlerin Kültür ve Kültürel Mirasa Sahip Çıkılması İçin Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel Mirasa Sahip Çıkılması İçin Yapılması Gerekenler	f	%
Ders ile ilgili yapılması gerekenler	30	61.2
Öğrencilerde kültürel miras bilincini oluşturma	11	22
Miras öğelerimiz, öğrencilere en iyi şekilde aktarılmalı	6	12
Müze ve ören yerlerinin önemine değinilmeli	5	10
Görsel kaynaklar çoğaltılmalı	5	10
Sosyal Bilgiler ders saati arttırılmalı	3	6
Okul yönetiminin yapması gerekenler	9	18.3
Geziler yapılarak, müzelere gidilmesi kolaylaştırılmalı	5	10
Okullarda kültürel etkinlikler arttırılmalı	4	8
Toplumsal alanda yapılması gerekenler	7	14.2
Toplum daha fazla bilinçlendirilmeli	6	12
Evrensel değerler üzerinde durulmalı	1	2
Devletin yapması gerekenler	3	6.1
Miras öğelerinin korunması için cezalar caydırıcı olmalı	2	4
Devlet, konuyla ilgili araştırmaların yapılmasını sağlamalı	1	2
Toplam	49	100

Tablo 13’te, öğretmenlerin kültürel mirasa sahip çıkılması için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri 4 kategori altında ele alınmıştır. Ders ile ilgili yapılması gerekenlerde öğretmen görüşlerinden öne çıkanlar, öğrencilerde kültürel miras bilincinin Sosyal Bilgiler dersi ile sağlanacağı yönünde olmuştur. Toplumsal alanda yapılması gerekenler hakkında öğretmenler, toplumun konu hakkında daha fazla bilinçlendirilmesi görüşünü belirtmişlerdir. Devletin yapması gerekenler hakkında ise, miras öğelerinin korunması için caydırıcı cezaların verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Okul yönetiminin yapması gerekenler hakkında, gezilerin yapılmasının kolaylaştırılması görüşü belirtilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir; “Kültürümüzün diğer kültürlerin etkisinden korunması sağlanmalı. Öğrencinin kendi kültürünü hor görmemesi ve benimsemesi sağlanmalı. Kültürel öğeler her platformda tanıtılmalı ve kültürel mirasa değer verilmelidir. Prosedürler çok fazla olduğu için gezi yapmaktan kaçınılıyor. Bu yüzden geziler okul yönetimi tarafından düzenlenmelidir. Öğrencilere yakın çevrelerinden başlayarak buldukları ilin kültürel unsurları öncelikle gösterilmeli e anlatılmalıdır” (Ö.4). “Öğrencilere kültürel miras öğeleri sadece öğretmen ve veli olanakları ile tanıtılmamalı. Müze giriş ücretleri daha makul seviyelerde olmalı, bu sayede daha fazla insan bu yerler hakkında bilgi edinebilmeli. Müze eğitimi çok önemli bir unsurdur. Müzelere öğrenciler götürülmeli ve sınıfta sanal müze gezileri yapılmalıdır.” (Ö.20). “Kültürümüzü yansıtan değerlere yer verilmeli, çekici hale getirilmelidir. Festivaller, kültürel mirasa yönelik hafta olmalı ve çeşitli faaliyetlerle desteklenmelidir.” (Ö.23).

Tablo 14. Öğretmenlerin Kültürel Miras Konusunun Öğretimine Yönelik Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Kültürel miras konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için öneriler	f	%
Müze ve ören yeri gezilerine ağırlık verilmeli	17	33
Okullarda kültürel etkinlikler arttırılmalı	6	11
Afiş hazırlanmalı	4	7.8
Ders kitaplarında kültür konusuna ağırlık verilmeli	3	5.8
Konular görsellerle zenginleştirilmeli	3	5.8
Drama etkinliğine yer verilmeli	2	3.9
Seminer, toplantı ve konferanslar düzenlenmeli	2	3.9
Aileler bilinçlendirilmeli	2	3.9
Üniversitelerle işbirliği yapılmalı	2	3.9
Basın-yayın organları konu üzerinde durmalı	2	3.9
Kültür ile ilgili seçmeli ders sayısı arttırılmalı	2	3.9
Bir fikri olmayan	2	3.9
Öğretmenler konu hakkında bilinçlendirilmeli	2	3.9
Öğrenme alanları, diğer derslerle ilişkilendirilmeli	1	1.9
Türk kültürünü anlatan müzeler açılmalı	1	1.9
Toplam	52	100

Tablo 14'te görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler öğretmen görüşlerinin çoğunluğu, kültürel miras konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için müze ve ören yeri gezilerine ağırlık verilmesi gerektiği yönündedir. Ayrıca, okullarda kültürel etkinliklerin arttırılması gerektiği, çeşitli festivaller, şenlikler ile konunun daha iyi anlaşılacağı, derste konuyla ilgili afişlerin hazırlanması gerektiğini vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir; *“Orta Asya Türk kültürünü ve Türk İslam devletlerini anlatan müzeler oluşturulmalıdır.”* (Ö.22). *“Televizyon ve basında kültürel mirastan daha çok bahsedilen programlar yapılıp yayınlanmalıdır, bu programlar erken saatlerde olmalıdır. Sanatçı klipleri tarihi mekânları tanıtıcı görüntüler içermelidir. Kitaplarda bulunan resimleri öğrencilerin yakından görmeleri sağlanmalıdır.”* (Ö.20). *“Kültürel mirasın önemi ailelere anlatılmalı ve kültürel miras eğitiminde ailelerle işbirliği yapılmalıdır.”* (Ö.17).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre; kültürel miras, bir milletin geçmişten günümüze gelen maddi-manevi değerleri, geçmişten günümüze kalmış eserler ve tüm uygarlıklardan alınmış değerler (evrensel değerler) bütünüdür. Ayrıca, geleneklerimiz, göreneklerimiz, örf ve adetlerimiz olmuştur. Genelde tek bir görüşe sahip olmayan öğretmenlerin kültürel miras ile ilgili görüşlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Kurtde, Fidan ve Selanik Ay'ın (2013) araştırmalarında da, öğretmen adaylarının kültürel miras ile ilgili sahip oldukları metaforları belirlemek için çalışma yapılmış ve kültürel miras ile ilgili çok sayıda metafor ürettiklerine değinilmiştir. Bu da konu hakkında öğretmen adaylarının algılarının farklı olduğu ve kültürel miras denildiğinde birden çok algının hatırlarına geldiğini göstermiştir. Araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenleri de kültür miras ile ilgili çeşitli tanımlarda bulunmuştur. Devci'nin (2009) çalışmasında öğretmen adaylarının hazırladıkları kültür portfolyoları incelenerek bulgular elde edilmiştir. Kültür portfolyolarında öğretmen adaylarının genelde kendi kültürlerini tanımlarken yemek, düğün, geçim kaynağı gibi kültür öğelerinden bahsettikleri görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçlarına göre de, kültürel miras öğelerinde genellikle gelenekler, örf ve adetler, yöresel yemekler, öğretmenlerin kültürel miras ile ilgili öne çıkan görüşleri ile örtüşmektedir. Öğretmen adaylarının kültürel miras tanımları, diğer araştırmacıların kültürel miras tanımlarında doğal çevre ve bunun içinde insanın oluşturduğu ortak miras tanımlarına benzerlik göstermektedir (Endresen,1999; Simandirake, 2006; Scazzosi, 2004; Olwig, 2005; Lowenthal, 2005).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitimi ise; öğrencilere, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılma bilinci verilmesi, kültürel varlıklar hakkında farkındalık yaratma, kültürel kavramların verilmesi, kavramları günlük yaşamda kullanma

bilinci oluşturmaz. Kültürel miras eğitimi, bir toplumun kültürel özelliklerinin bütün yönlerinin korunmasını, takdir edilmesini ve öğrenilmesini içerir. Kültürel miras eğitiminin ilk ve en önemli özelliği, kendi yaşadığı doğal ve inşa edilmiş çevrenin tarihi ve değeri konusunda, çocuğun kavrayışını ve bilgisini arttırmasıdır (Dönmez & Yeşilbursa, 2014). Sosyal Bilgiler öğretmenleri kültürel miras eğitimi tanımlarken, koruma, farkındalık oluşturma, kavramların öğretilmesi özelliklerini vurgulamışlardır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitiminin tanımı konusunda bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde kültür ve kültürel miras konusunda bilgi boyutunda neler öğretildiği ile ilgili görüşleri incelendiğinde sırasıyla; konu ile ilgili kavramlar, gelenek-görenek, kültürel mirasın önemi ve nasıl korunması gerektiği bilgisinin verildiği yönünde olmuştur. Değer boyutunda öne çıkan görüşlere göre, kültürel mirasın koruma, gelenek-görenek ve eserlerin korunması, farklılıklara saygı ve gelecek nesillere aktarılması konusundaki görüşleri öne çıkmıştır. Ayrıca eski çağlarda yaşamış toplumlara ve eserlerine saygı duyulması gerektiğini ve müze ve ören yerlerine gidildiğinde eserlere zarar verilmemesi gerektiğine değinilmektedir. Keskin ve Öğretici'nin (2013) araştırmalarında, 6. sınıf öğrencilerinin duyarlılık değerine ait alt boyutlar verilmiştir. Bunlar, "Toplumsal sorunlara karşı, doğal çevreye karşı, kültürel mirasa karşı, küresel sorunlara karşı, Türk tarihine ve Türk büyüklerine karşı." İlköğretim 6. sınıf düzeyinde duyarlılık değeri kazandırmaya yönelik uygulanan etkinliklerin, öğrencilerin bu değere yönelik farkındalıklarını arttırdığına değinilmiştir. Araştırma sonuçlarında, kültürel mirasa duyarlılık değeri üzerinde daha fazla durulduğunu vurgulamaktadır. Değerlerle ilgili bulguları bu araştırma desteklemektedir.

Öğretmenlere göre kültürel miras eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile ilgili görüşlerine bakıldığında; sınıf içi etkinlikler, sınıf dışı etkinlikler olarak kategorilere ayrıldığında, sınıf içi etkinlikte sunuş yolu, görsel kullanımı ve beyin fırtınası olmuştur. Sınıf dışı etkinliklerde, müze gezileri ve kültür gezileri yapıldığını belirten öğretmenlerin görüşü azdır. Ulusoy (2009)'un ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kültür ve miras öğrenme alanının işleniş ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik yaptığı çalışmada; kültür ve mirasımızı yansıtan çeşitli görsel unsurlardan faydalanılarak etkinlikler yaptırılmalıdır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görsel kullanımı yapılmalıdır görüşü ile örtüşmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi açısından kültürel miras eğitiminin öneminde, milli ve manevi değerlerin korunması ve miras öğelerinin gelecek nesillere aktarılmasının vatandaş yetiştirmede önemli olduğu vurgulanmıştır. Kültürel miras eğitiminin amaçları, öğrencilerin tarihi ve kültürel mirasları keşfetmelerine yardımcı olmak, geçmişin keşfi ile kendilerini gelecek için korumalarına yardımcı olmak, yarının vatandaşını eğitmek. Gerçek, doğru güvenilir bir vatandaş yetiştirmeye katkı sağlamaktır (Dönmez & Yeşilbursa, 2014). Sosyal Bilgiler öğretmen adayları kültürel mirasın dersle ilişkilendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu bulgu, Sertkaya'nın (2010) Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirmeye yönelik yaptığı çalışmasında yer alan; Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilerin; değişim ve gelişimi takip ederek ayak uydurabilme, dünyayı, yurdu ve çevreyi tanımak için bilgi birikiminden faydalanabilme; kültürünü tanıma, koruma ve geliştirme gibi tutum ve davranışların öğrenciler tarafından gerçekleştirilebilmesi amaçlanır, düşüncesi ile örtüşmüştür. Ayrıca Sidekli ve Karaca'nın (2013) çalışmasında da Sosyal Bilgiler dersi açısından kültürel miras eğitiminin önemli olduğu ve öğretmen adaylarının dersle ilişkilendirmede olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Taylor (2004), maddi ve manevi kültürel miras öğelerinin kucaklamak ve koruyucu yaklaşımları desteklemek üzerinde durmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre de kültürel miras öğeleri korunmalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri genel olarak kültürel miras konularının öğretiminde gelenek, görenek, örf ve adetlerin öneminden bahsetmişlerdir. Sidekli ve Karaca'nın (2013) çalışmasına göre, Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen aday görüşlerine göre, yerel, kültürel miras öğelerinin önemine değinmiş ve Sosyal Bilgiler öğretiminde yer alması gerektiğini belirten düşünceler öne sürmüşlerdir.

Öğretmenlerin kültürel miras eğitiminde karşılaşılan sorunlar hakkındaki görüşleri incelendiğinde; sırasıyla müze ve ören yeri gezilerinin yetersizliği, yetersiz bilgi, kültürel miraslarımızın sergilendiği müzelerin yetersizliği ve soyut düşünce gerektiren konularda

öğrencilerin konuyu anlamamaları olmuştur. Öğretmen göre kültürel miras eğitiminde en önemli sorun, müze ve ören yeri gezilerine yeterince önem verilmediği yönünde olmuştur. Çengelci (2013) tarafından yapılan araştırmada 6-7. sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kültürel etkinliklerden, sınıf dışı mekânlardan, edebi ürünlerden ve kültürel etkinliklerden yeterince yararlanılmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin, kültürel mirasa sahip çıkılması için yapılması gerekenler ile ilgili görüşlerinde bakıldığında; miras öğelerinin tanıtımının yapılması, halkın bilinçlendirilmesi, kültürel miras konusuna daha fazla değinilmesi ve müze gezilerinin arttırılması gibi öneriler getirdikleri görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için yapılması gerekenler hakkındaki görüşlerine göre öne çıkanlar, müze-ören yeri gezilerine ağırlık verilmesi, okullarda kültürel etkinlikler arttırılması, afiş çalışması yapılması, konuların görsellerle zenginleştirilmesi, drama etkinliklerine yer verilmesi yönünde olduğu görülmüştür. Öğretmen görüşlerine göre, kültürel miras konularının işlenmesinde görsellerden yararlanması, kültürel miras etkinliklerinin arttırılmasının yararlı olacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Yılmaz ve Şeker (2011) 6-7. sınıf öğrencilerinin, müze gezilerini Sosyal Bilgiler dersi içinde yararlı gördükleri ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirdikleri bilgisinin öne çıktığı görülmüştür. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde müze gezileri düzenlenmesinin gerekliliğine inandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. İlgili araştırma bulguları destekler niteliktedir.

Öneriler

Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras eğitime ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin ortaya konulduğu bu çalışmanın sonuçlarına göre, şu öneriler sunulabilir: Sosyal Bilgiler dersinde, kültürel miras konularına daha fazla değinilerek, programın zenginleştirilmesi gerekmektedir. Programın kültürel konulara ağırlık vermesi sağlanarak, somut olan ve somut olmayan kültürel miras öğelerine özellikle yer verilmelidir. Konu ile ilgili görsellere daha fazla yer verilerek, Sosyal Bilgiler ders kitabında kültürel miras konusu için belirlenen etkinlikler arttırılarak, ünitenin ve içeriğinin öneminden bahseden ayrıntılara yer verilmelidir. Müze ve ören yeri gezilerini, kültürel miras eğitiminde gerekli gören öğretmen görüşlerine göre, okul yönetimi ve yetkili kurumların okul gezileri yönünde çalışmalara ağırlık vermeleri gerekmektedir. Halk Kültürü dersinin zorunlu olması ve öğrencilerde merak uyandıran bir ders olması için çalışmalar yapılarak, ders saatlerinin konu için daha etkili kullanılması sağlanmalıdır. Toplumun konu hakkında bilinçlendirilmesi için seminerler, konferanslar düzenlenerek, toplumda farkındalık yaratılması için çalışmalar yapılmalıdır. Ders kitaplarında milli değerlerin yanı sıra evrensel değerler ve miras öğelerinden bahseden örnek çalışmalara yer verilerek, öğrencilerin kültürel mirası daha iyi kavramaları ve kültürel miras öğelerini koruma bilinci kazanmaları için kaynak kitaplardan yararlanılmalıdır. Öğretmenlerin kültürel miras eğitimi ile ilgili bilgi düzeylerini arttırmak için hizmet içi çalışmalar yapılmalıdır. Kültürel miras konusunun proje ödevi olarak sunulması, öğrencileri konu hakkında araştırmaya yönlendiren çalışmaların yapılması sağlanmalıdır. Kültürel miras konusu hakkında daha farklı çalışmalar yapılabilir, özellikle üniversite boyutunda konu hakkındaki görüş ve düşünceler ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, S. (2006). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Tarih Araştırmalarında Kaynak Olma Özelliği. *Milli Folklor Dergisi*, 70, 41.
- Akurgal, E. (1998). *Türkiye'nin Kültür Sorunları ve Anadolu Uygarlıklarının Dünya Tarihindeki Önemi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Arıkan, İ. & Doğan, Y. (2013). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirasla İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerce İncelenmesi (Adıyaman örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (5), 30-64.
- Bean, G. (1999). *Eskiçağda Güney Kıyıları*. (çev. İ. Delemen ve S. Çokay). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Bennet, N. A., Sandore, B. & Pianfetti, E. S. (2002). Illinois digital cultural heritage community collaborative interactions among libraries, museums and elementary schools. *D-LIB Magazine*, 8(1).

- Blake, J. (2000). On defining the culturel heritage. *International and Comparative Law Quarterly*, 49,1.
- Bostancı, E. (2011). Kültürel Miras için Zenginleştirilmiş Gerçeklik Uygulamaları. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 17 (3), 133-142.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five traditions*. California:SAGE.
- Cuenca, J. M. (2004). Heritage in social studies education: conceptions and obstacles to integrateits in teaching and learning compulsory education. Michigan: UMI-ProQuest.
- Çengelci, T. (2013).Sosyal Bilgiler Dersinde Yararlanılan Toplumsal ve Kültürel Kaynakların Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 43 (12), 219-236.
- Darçın, Şahin, İ. (2010). *Yerel Kültür Mirasının Dijitalleştirilmesi ve Halk Kütüphaneleri: Yalova örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dönmez, C. & Yeşilbursa, Cemil C. (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 13 (2), 425-442.
- Endresen, K. (1999). *Sustainable tourism and cultural heritage*. "A review of development assistance and it s potential to promote sustainability". NWHO.
- Estepa, J., Ávila, R. M., & Ferreras, M. (2008). Primary and secondary teachers' conceptions about heritage and heritage education: a comparative analysis. *Teaching and Teacher Education*, 24, 2095-2107.
- Gonzalez, J. S. (2012).Trends in practical cultural heritage learning in Europe. (Research Report). *The Nordic Centre of Heritage Learning*. ISBN: 91-87276-44-5.
- Heyd, T. (2005). Nature, culture, and natural heritage: toward a culture of nature. *Environmental Ethics*, 27(4), 339-354.
- Johnson, B.b & Christensen, L. (2004). *Educational research: quantitative, qualitative and mixed approaches*. Boston: Pearson Education Inc.
- Kaplan, M. (1999). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaya, R. & Güven, A. (2012). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarih Konularının İşlenişi ve Tarihin Değeri İle İlgili Görüşleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (2), 675-691.
- Kılcan, B. & Akbaba, B. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Zeitschriftfürdie Welt der Türken. Journal of World of Turks*, 5 (3), 113-137.
- Koca, S. (2003). *Türk Kültürünün Temelleri*. Ankara: Başkent Matbaacılık.
- Kurtdede Fidan, N. & Selanik Ay, T. (2013). Öğretmen Adaylarının "Kültürel Miras" Kavramına İlişkin Metaforları. *Turkish Studies- International Periodical ForThe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (12), 1135-1152.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible cultural heritage: The living culture of peoples. *The European Journal of International Law*, 22 (1), 111-112.
- Lowenthal, D. (2005). Natural and cultural heritage. *International Journal of Heritage Studies*, 11(1), 81-92.
- MEB.(2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative researchand case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mills, G. E. (2003). *Action research a guide for the teacher researcher*. Boston: Pearson Education.
- Oğuz, Ö. (2001). Küreselleşme ve Ulusal Kalıt Kavramları Arasında Türk Halk Bilimi. *Milli Folklor Dergisi*, 13(50), 5-8.
- Olwig, K. (2005). Introduction: the nature of cultural heritage, and the culture of natural heritage. *International Journal of Heritage Studies*, 11(1), 3-7.
- Ott, M. & Pozzi F.(2011). Towards a new era for cultural heritage education: Discussingthe role of ICT. *Computers in Human Behavior*, 27, 4, 1365-1371.
- Özbaş, B. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi. M. Safran (ed.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (1997). *How to use qualitative methods in evaluation*. California: SAGE.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research evulation methods*. California: SAGE.
- Perez R. J. Lopez J.M. & Listan M.F. (2010). Heritage education: Exploring the conceptions of teachers and administrators from the perspective of experimental and social science teaching. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1319-1331.
- Prott, L.V. & Patrick, J.O. (1992). Cultural heritage or cultural property? *International Journal of Cultural Property*, 1, 2, 307-320. 03.07.2013 tarihinde< <http://dx.doi.org/10.1017/S094073919200033X>>adresinden indirilmiştir.

- Scazzosi, L. (2004). Reading and assessing the landscape as cultural and historical heritage. *Landscape Research*, 29(4), 335-355.
- Sert, G., Kurtođlu, M., Akıncı, A. & Seferođlu, Sadi S. (2012). Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarını İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Akademik Bilişim Uşak Üniversitesi*, 1, 8.
- Sertkaya, B. K. (2010). *İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir).
- Silberman, N. (2005). Beyond theme parks and digitized data: What can cultural heritage Technologies contribute to the public understanding of thepast?. *University of Massachusetts – Amherst*. <http://works.bepress.com/neil_silberman/39> adresinden 02.10.2014 tarihinde indirilmiştir.
- Simandirake, A.(2006). International education and cultural heritage. Alliance or antagonism. *Journal of Research in International Education*, 5(1), 35-56.
- Skeates, R. (2000). *Debating the archaeological heritage*. London: Gerald Duckworth and Co. Ltd.
- Skounti, A. (2011). Kayıp Halka: UNESCO Dünya Mirası ve Somut Olmayan Kültürel Miras. *Milli Folklor Dergisi*, 23 (89), 30-31.
- Taylor, K. (2004). Cultural heritage management: A possible role for charters and principles in Asia. *International Journal of Heritage Studies*, 10(5), 417-433
- Tunç Şahin, C. (2011). Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (16), 454-462.
- Ulusoy, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Kültür Ve Miras Öğrenme Alanının İşlenişinin 4. ve 5. Sınıf Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 18. <http://akademikbakis.org/18/11sosyal.pdf> adresinden 12 Şubat tarihinde indirilmiştir.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve Kültür İlişkisi - Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (3), 291-309.
- Yeşilbursa, Cemil C. (2013). Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (2), 405-420.
- Yıldırım,A. ve Şimşek, H. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.
- Zipsane, H. (2011a). Instrumentalism in heritage learning. *Museum International*, 63(1- 2), 130-139.
- Zipsane, H. (2011b). Heritage learning in service for the memories and life quality of senior citizens. *International Journal of Continuing Education and Life long Learning*, 3(2).